

АНАЛІЗ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОВИРОБНИКІВ УКРАЇНИ

В умовах економічної і політичної нестабільності всередині України, конфлікту на сході держави, повільного проведення реформ, втрати російського ринку, основним двигуном українського експорту та джерелом надходження іноземної валюти є продукція аграрного сектору, яка займає вагомую частку в структурі національного виробництва.

Зростання аграрного виробництва в Україні протягом останнього десятиріччя дозволило зробити значні кроки щодо збільшення обсягів експорту аграрної продукції. Підвищенню конкурентоспроможності українських товарів, перш за все, сприяли світова продовольча криза, зростання світових цін та девальвація гривні. До того ж, змінилося правове, економічне та інформаційне середовище функціонування підприємств аграрного сектору економіки України.

До 2013 р. Україна щорічно збільшувала обсяги експорту вітчизняної сільгосппродукції (рис.1).

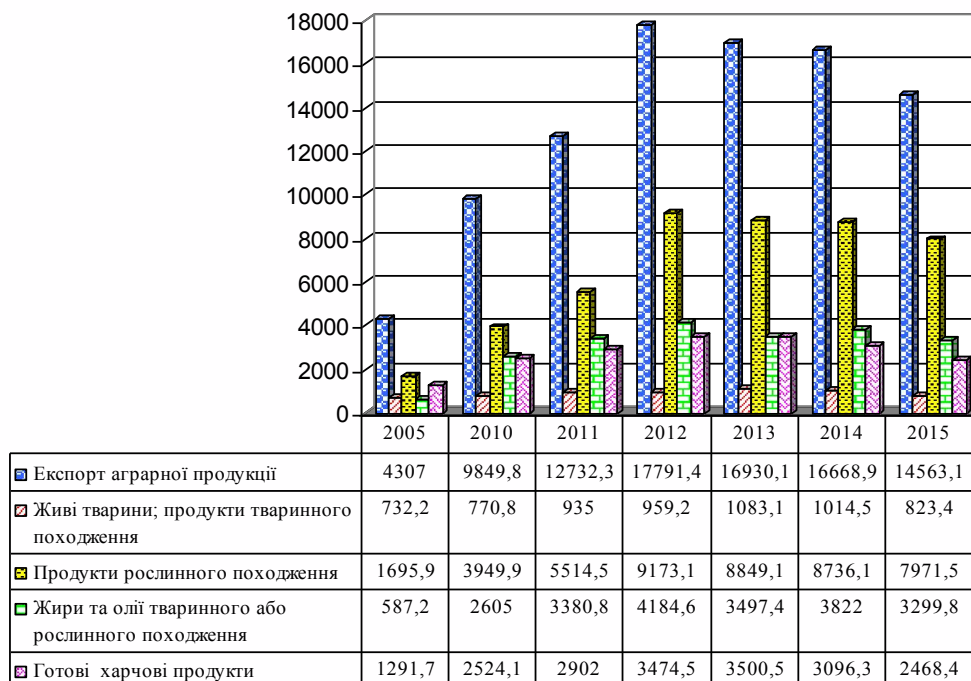

Рис.1. Динаміка експорту аграрної продукції України у 2005-2015 рр., млн дол.

Джерело: побудовано за даними [2]

Незважаючи на зменшення поставок аграрної продукції на зовнішні ринки протягом 2013-2015 рр. (що пояснюється погіршенням умов макроекономічного середовища та скороченням частки в експорті деяких країн, зокрема Росії) порівняно з 2005 р. експорт аграрної продукції у 2015 р. збільшився у 3,4 рази. При цьому його частка у загальному експорті теж значно зросла: з 12,56% у 2005 р. до 30,2% у 2014 р. і до 38,2% у 2015 р. До того ж, спостерігається стабільне позитивне сальдо аграрного сектору (у 2015 р. воно склало 11,08 млрд дол. США) [2].

У 2014 р. аграрний сектор вперше став лідером за обсягами експорту в Україні, обігнавши металургію, на що вплинув як військовий конфлікт на Сході країни, так і погіршення зовнішньої кон'юнктури, а у 2015 р. закріпив свої позиції. За 2015 р. експортовано аграрної продукції на 14,56 млрд дол., що однак на 2,1 млрд дол. менше ніж у 2014 р.

Питома вага продукції рослинництва у загальному обсязі експорту України зросла з 4,95% у 2005 році до 20,9% у 2015 році, а в експорті аграрної продукції – з 39,4% до 54,7% відповідно. Частка експортованої продукції тваринництва незначна, що в першу чергу пов'язано з низьким рівнем розвитку даної галузі в цілому, і за досліджуваній період зменшилась у загальному обсязі експорту України з 2,14% у 2005 р. до 1,4% у 2011 і 2012 роках, а потім почала повільно зростати – до 2,2% у 2015 р. У експорті аграрної продукції частка продукції тваринництва у 2005 р. становила 17%, а у в 2015 р. – лише 5,7%.

На даний момент Україна є стабільним і надійним постачальником базових видів сільськогосподарської продукції на світовий ринок. Основні товарні групи аграрного експорту з України традиційно включають: зернові культури (15,9% загального експорту з України у 2015 р., 41,6% експорту аграрної продукції), насіння і плодів олійних рослин (3,9% і 10,1% відповідно), жири та олії тваринного або рослинного походження (8,7% і 22,7%). Особливим попитом серед покупців на зовнішньому ринку користуються українські кукурудза, пшениця, ячмінь, ріпак, соя. Для цих культур характерний значний рівень експортної орієнтації. Так, у 2015 р. експортовано 82,6% виробленого ріпаку, 81,7% – кукурудзи, 55,9% – сої та ячменю, 50,7% – пшениці. Сьогодні Україна займає друге місце у світовому експорті фуражного зерна та горіхів, третє – ячменю та ріпаку, четверте – кукурудзи, п'яте – пшениці, шосте – сої [1].

Частка продукції переробки у загальному експорті агропродукції становить 39,6% (5,77 млрд дол.). Україна є важливим постачальником соняшникової олії, продаючи більше 80% всього виробленого її обсягу і займаючи перше місце в світі. На зовнішньому ринку присутні також курятина, кулінарні жири, сік, мед, джеми, шоколад і ін. Зокрема, за експортом курятини Україна посідає восьме місце у світі [1; 3].

Наша держава постачає аграрну продукцію в понад 190 країн світу. Основними ринками її збуту на сьогодні є країни Азії (у 2015 р. експортовано продукції на суму 6,7 млрд дол. – 46% загального експорту аграрної продукції) та ЄС (4,2 млрд дол. – 28,8%). Крім того, українські аграрії експортують свою продукцію до країн Африки (2,0 млрд дол. – 13,7%) та СНД (1,5 млрд дол. – 10,3%) [1; 2]. Орієнтація експорту вітчизняної агропродукції більшою мірою на ринки Азії свідчить про певну невідповідність її якості та безпечності вимогам ЄС.

Основні країни-імпортери української агропродукції у 2015 р. представлено на рис.2. Ці країни витіснили Російську Федерацію з лідируючої позиції. На частку останньої припадає лише 1,9% експорту продукції аграрного сектору України [2].

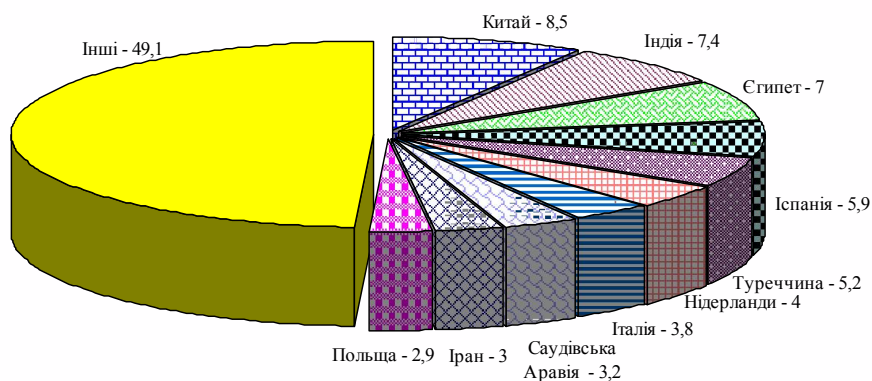

Рис.2. Географічна структура експорту аграрної продукції України у 2015 р. (%)

Джерело: побудовано за даними [2]

Ключовими імпортерами зернових культур є Єгипет, Китай, Іспанія і Саудівська Аравія; соняшникової олії – Індія, Китай та Іспанія. Туреччина є найбільшим імпортером соєвих бобів, а Франція – насіння свиріпи і ріпаку [1].

На основі проведеного аналізу можна зробити висновки про позитивні тенденції в експортній діяльності агровиробників України: зростання частки аграрної продукції у загальному експорті України; зростання позитивного сальдо у зовнішній торгівлі даною продукцією; закріплення Україною статусу світового лідера з виробництва та експорту окремих видів аграрної продукції; географічну диверсифікованість експорту агропродукції, що дає можливості розподіляти ризики від зміни кон'юнктури зовнішніх ринків. Водночас спостерігаються і негативні тенденції: зростання частки експорту аграрної сировини порівняно з експортом напівготової і готової продукції, що зумовлює втрату доданої вартості, яку в подальшому створюють країни-імпортери; низька товарна диверсифікованість експорту продукції аграрного сектору; незначна частка продуктів тваринництва в експорті тощо.

Список використаних джерел:

1. Агробізнес України: Інфографічний довідник. 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://businessviews.com.ua/ru/the-infographics-report-ukrainian-agribusiness/>
2. Державна служба статистики України: Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
3. Міністерство аграрної політики і продовольства України: Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua>

Бібліографічний опис:

Росохач О.В. Аналіз експортної діяльності агровиробників України / О.В. Росохач, С.О.Полковниченко // Юність науки – 2017: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез доповідей Міжнародної студентської науково-практичної конференції (м. Чернігів, 26-27 квітня 2017 р.) / ЧНТУ. – Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2017. – С.63-64.